

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка
Навчально-науковий інститут педагогіки і психології
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор НН інституту
педагогіки і психології

С. М. Кондратюк
«30» вересня 2022 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЛОГОПЕДІЇ**

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань 01 Освіта

(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 016 Спеціальна освіта (016.01 Логопедія)

(шифр і назва)

освітня-програма/програми Спеціальна освіта (Логопедія)

(назва)

Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною
комісією

НН інституту педагогіки і психології

«27» вересня 2022 р.

Голова

Бондаренко Ю. А., доктор пед. наук,
професор

Суми - 2022

Розробники:

Кравченко Анатолій Іванович, кандидат пед. наук, професор, завідувач кафедри логопедії

Боряк Оксана Володимирівна, доктор пед. наук, професор, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Викладачі:

Боряк Оксана Володимирівна, доктор пед. наук, професор, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Протокол № 2 від «26» вересня 2022 р.

В.о. завідувача кафедри

Боряк Оксана Володимирівна, доктор пед. наук, професор

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 7	магістр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
1-й		1-й	
Семестр			
1 – 2-й		1 – 2-й	
Лекції			
26 год.		8	
Практичні, семінарські			
32 год.		8	
Лабораторні			
0 год.		0 год.	
Самостійна робота			
150 год.		192 год.	
Консультації: 2 год.			
Вид контролю: <i>екзамен</i>			
Загальна кількість годин – 210 год.			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Освітній компонент (ОК 2.04) «Сучасні проблеми логопедії» належить до обов'язкових освітніх компонентів ОПП Спеціальна освіта (Логопедія) за спеціальністю 016 Спеціальна освіта (016.01 Логопедія).

Мета – ознайомлення здобувачів з науково-теоретичними засадами логопедії; підготовка здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти до опанування професійними компетентностями спрямованими на виявлення, виправлення та профілактику порушень мовленнєвого розвитку різних категорій осіб.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні *знати*:

- основні етапи розвитку мовлення в онтогенезі;
- структурні компоненти мовленнєвої діяльності в нормі та при порушеному розвитку;
- закономірності формування мовленнєвих умінь та навичок під час типового та порушеного розвитку;
- класифікації порушень мовлення;
- причини виникнення мовленнєвих розладів;
- основні форми мовленнєвих порушень, їх розповсюдженість у різні вікові періоди;
- визначення, причини, механізми, форми порушень мовленнєвого розвитку, їх симптоматику;

вміти:

- володіти прийомами диференціальної діагностики порушень мовленнєвого розвитку осіб різного віку;
- аналізувати симптоматику розладів мовлення;
- визначати та впроваджувати основні етапи послідовної корекційно-педагогічної роботи щодо усунення порушень мовленнєвого розвитку.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Сучасні проблеми логопедії» є:

- формування професійних компетентностей здобувачів щодо специфіки організації та змісту логокорекційної допомоги особам із мовленнєвими розладами в Україні;
- оволодіння майбутніми фахівцями теоретико-методологічними засадам диференційованого виявлення та виправлення порушень мовленнєвого розвитку;
- формування особистісних якостей вчителя-логопеда, оволодіння сучасними технологіями здійснення корекційно-розвивальної роботи в закладах освіти, центрах.

Вивчення дисципліни спрямовано на формування в студентів програмних компетентностей:

Інтегральна компетентність:

ІК. Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК-1. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК-2. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК-3. Здатність працювати в команді.

ЗК-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-5. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК-6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК-7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК-9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК-10. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

спеціальні компетентності (СК):

СК-1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем спеціальної та інклюзивної освіти.

СК-2. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методики і технології корекційно-розвивальної роботи з особами з особливими освітніми потребами (порушеннями мовлення).

СК-3. Здатність здійснювати діагностико-аналітичну, корекційно-розвивальну, консультативну діяльність з урахуванням особливих освітніх потреб здобувачів.

СК-4. Здатність ефективно взаємодіяти з батьками, колегами, іншими фахівцями у процесі психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами на засадах партнерства.

СК-5. Здатність приймати ефективні рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК-6. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності, приймати рішення та продовжувати навчання та/або підвищення професійної кваліфікації відповідно до наявних потреб і запитів.

СК-7. Здатність до організації освітнього процесу у спеціальних закладах дошкільної і загальної середньої освіти з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій.

СК-8. Здатність до організації процесу навчання, виховання й розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного освітнього середовища.

СК-9. Здатність до організації безпечного і здоров'язбережувального освітнього середовища, у тому числі інклюзивного освітнього середовища.

СК-10. Здатність розробляти і реалізовувати наукові та/або освітні проекти у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

СК-11. Здатність до виконання корекційно-освітньої діяльності з профілактики, подолання порушень мовленнєвого розвитку в освітньому, реабілітаційному процесі незалежно від типу закладу і форми організації освітньої діяльності.

СК-12. Здатність розробляти, адаптувати та впроваджувати освітні програми та навчальні матеріали, які забезпечують індивідуальний та диференційований підхід щодо осіб із мовленнєвими порушеннями та осіб з особливими освітніми потребами незалежно від їх етіології і патогенезу.

СК-13. Здатність створювати сприятливі умови навчання, виховання, розвитку, корекції, реабілітації, абілітації осіб із мовленнєвими порушеннями.

СК-14. Здатність здійснювати логопедичний супровід осіб із мовленнєвими порушеннями.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Вивченню навчальної дисципліни «Сучасні проблеми логопедії» передують вивчення навчальних дисциплін на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти: «Вступ до спеціальності», «Психологія», «Психолінгвістика», «Анатомія, фізіологія, патологія дітей з основами генетики», «Педагогіка», «Логопедія».

Для здобувачів вищої освіти без фахової підготовки за напрямом 016 Спеціальна освіта передумовами для вивчення дисципліни є володіння фаховими компетентностями з навчальних дисциплін «Педагогіка», «Психологія», «Спеціальна педагогіка» та / або «Дефектологія».

3. Результати навчання за дисципліною

Результати вивчення навчальної дисципліни «Логопедія з методикою викладання дисципліни»:

РН 1. Здійснювати аналіз еволюційних процесів у сфері освіти осіб з особливими освітніми потребами, обґрунтовувати власне бачення шляхів розв'язання наявних проблем.

РН 2. Здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань, створення нових та удосконалення традиційних технологій викладання і супроводження та в ширших мультидисциплінарних контекстах.

РН 3. Розробляти та впроваджувати інноваційні методики і технології корекційно-розвивальної роботи з особами з особливими освітніми потребами, генерувати нові ідеї для удосконалення навчання, виховання, розвитку та соціалізації цих осіб.

РН 4. Добирати та застосовувати ефективні методики комплексного оцінювання розвитку дітей, рефлексувати та критично аналізувати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рівень освітньої підтримки.

РН 5. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня

функціонування, обмеження життєдіяльності та розвитку дитини з особливими освітніми потребами, забезпечувати ефективність власних дій.

РН 6. Встановлювати ефективну взаємодію з батьками, колегами, фахівцями, різними соціальними інституціями з метою забезпечення якості спеціальної та інклюзивної освіти на засадах партнерства.

РН 9. Вільно спілкуватись усно і письмово українською та іноземною мовами при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій в сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

РН 12. Організовувати та здійснювати методичний супровід процесу навчання, виховання й розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах спеціальних закладів освіти та інклюзивного освітнього середовища.

РН 15. Проводити необхідні діагностичні засоби для визначення особливостей мовленнєвого розвитку (зокрема мовленнєвої патології) у дітей та дорослих, планувати корекційно-логопедичний процес та прогнозувати його результативність.

РН 16. Застосовувати методику логопедичної роботи відповідно до етіології та патогенезу мовленнєвих порушень, вікових та індивідуальних особливостей суб'єкта корекції чи реабілітації.

РН 17. Впроваджувати в професійну діяльність методики та педагогічні технології навчання, виховання, супроводу та реабілітації осіб із мовленнєвими порушеннями.

РН 18. Впроваджувати освітні програми та навчальні матеріали з метою забезпечення індивідуального та диференційованого підходу щодо осіб із мовленнєвими та психофізичними порушеннями.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

<i>Кількість балів</i>	<i>Критерії оцінювання навчальних досягнень студента</i>
90 – 100	Студент виявляє творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для творчого вирішення навчальних завдань, переконливо аргументує відповіді, обґрунтовує власні міркування та судження.
82 – 89	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, правильно вирішує навчальні завдання, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких не значна, добирає аргументи для підтвердження думок.
74 – 81	Студент вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти допущені помилки.
64 – 73	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є суттєві.

60 – 63	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за вихідний, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, з допомогою викладача може виправляти значну кількість суттєвих помилок.
35 – 59	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.
1 – 34	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.

Критерії поточного контролю знань і умінь студентів

За одне заняття здобувач має змогу отримати від 1 до 4,7 балів:

- виконання кожної практичної роботи оцінюється від 1 до 3 балів.
- виконання кожного самостійного завдання оцінюється від 1 до 1,7 балів.

Розподіл балів

<i>Розділ 1</i>		Разом	Сума	Підсумковий (екзамен)	Разом
Поточний контроль			75	25	100
<i>Розділ 1</i>					
Т 1.1.	Т 1.2.				
3	3	6			
Самостійна робота					
1,7	1,7	3,4			
<i>Розділ 2</i>					
Поточний контроль					
Т 2.1.	Т 2.2.	Т 2.3.			
3	3	6			
Самостійна робота					
1,7	1,7	1,7			
<i>Розділ 3</i>					
Поточний контроль					
Т 3.1.	Т 3.2.				
6	6	12			
Самостійна робота					
1,7	3,4	5,1			
<i>Розділ 4</i>					
Поточний контроль					
Т 4.1.	Т 4.2.				
6	6	12			
Самостійна робота					
3,4	1,7	5,1			
<i>Розділ 5</i>					
Поточний контроль					
Т 5.1.	Т 5.2.	Т 5.3			
3	3	3			
Самостійна робота					
1,7	1,7	-			
		3,4			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

1. Усне опитування на практичних (семінарських) заняттях.
2. Практичні письмові роботи.
3. Розв'язання педагогічних завдань та ситуацій.
4. Розробка планів індивідуальних та фронтальних занять для дітей з різними порушеннями мовлення.
5. Демонстрація фрагментів фронтальних та індивідуальних занять різних етапів логокорекційної роботи.
6. Виконання завдань самостійної роботи.
7. Тестовий контроль (підсумковий).

6. Програма навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЛОГОПЕДІЇ

Тема 1. Науково-теоретичні засади логопедії

Тема 1.2. Ретроспектива становлення вчення про логопедію як самостійну наукову галузь

РОЗДІЛ 2. ПОРУШЕННЯ МОВЛЕННЯ

Тема 2.1. Нормотиповий та порушений мовленнєвий розвиток

Тема 2.2. Класифікації мовленнєвих порушень

Тема 2.3. Характеристика мовленнєвих порушень

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИКА ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ

Тема 3.1. Логопедичне вивчення мовленнєвого розвитку

Тема 3.2. Методики логопедичної роботи з різними категоріями осіб

РОЗДІЛ 4. СУЧАСНІ ЛОГОПЕДИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Тема 4.1. Інноваційні логопедичні моделі та технології

Тема 4.2. Здоров'язберезувальні технології логокорекційної роботи

РОЗДІЛ 5. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ-ЛОГОПЕДА

Тема 5.1. Організація логопедичної допомоги в закладах різного підпорядкування

Тема 5.2. Планування логопедичної роботи

Тема 5.3. Логопедичний супровід осіб із мовленнєвими порушеннями

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЛОГОПЕДІЇ

Тема 1.1. Науково-теоретичні засади логопедії

Логопедія як науки про розлади мовлення, методи їх попередження, виявлення та подолання засобами спеціального навчання та виховання. Причини мовленнєвих порушень (екзогенні та ендогенні). Лінгвістичний, медико-біологічний та психолого-педагогічний підходи до аналізу мовленнєвих порушень.

Тема 1.2. Ретроспектива становлення вчення про логопедію як самостійну наукову галузь

Ретроспектива становлення вчення про порушення мовлення (*Давні Греція, Рим, Індія, Китай*). Етапи становлення логопедичної науки як самостійної наукової галузі. Історія розвитку поглядів на класифікацію порушень мовлення. Сучасний етап розвитку логопедії в Україні.

Розділ 2. МОВЛЕННЄВІ ПОРУШЕННЯ

Тема 2.1. Нормотиповий та порушений мовленнєвий розвиток

Анатомо-фізіологічні механізми розвитку мовлення. Онтогенез мовленнєвої діяльності. Критичні періоди розвитку мовлення. Профілактика мовленнєвих порушень.

Тема 2.2. Класифікації мовленнєвих порушень

Сучасні клініко-педагогічна та психолого-педагогічна класифікації мовленнєвих розладів. Характеристика мовленнєвих порушень за Міжнародною класифікацією хвороб 10 перегляду (МКХ-10). Визначення порушень мовлення за DSM

Тема 2.3. Характеристика мовленнєвих порушень.

Дислалія: загальна характеристика порушення. Дизартрія: загальна характеристика порушення. Ринологія: загальна характеристика порушення. Заїкання: загальна характеристика порушення. Порушення темпової сторони мовлення: загальна характеристика порушень. Алалія: загальна характеристика порушення. Афазія: загальна характеристика порушення, основні напрямки логокорекційної роботи. Порушення писемного мовлення: загальна характеристика порушень, основні напрямки логокорекційної роботи. Фонетико-фонематичний недорозвиток мовлення: загальна характеристика порушення. Загальний недорозвиток мовлення: загальна характеристика порушення.

Розділ 3. МЕТОДИКИ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ

Тема 3.1. Логопедичне вивчення мовленнєвого розвитку

Організація та проведення логопедичного вивчення дітей дошкільного та шкільного віку, дорослих. Специфіка мовленнєвого розвитку дітей із особливими освітніми потребами. Визначення рівня підтримки дитини з порушеннями мовлення.

Тема 3.2. Методики логопедичної роботи

Методики раннього мовленнєвого розвитку. Методики логопедичної роботи із дітьми дошкільного віку. Методики логопедичної роботи з дітьми молодшого шкільного віку. Методики корекції звуковимови. Методики формування та корекції лексики: пасивний і активний словниковий запас. Методики формування та розвитку лексико-граматичних категорій. Методики роботи з розвитку зв'язного мовлення. Методики логопедичної роботи з подолання заїкання. Логопедична робота при афазії. Методики «запуску» мовлення в дітей, які не розмовляють.

Розділ 4. СУЧАСНІ ЛОГОПЕДИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Тема 4.1. Інноваційні логопедичні моделі і технології

Арт-терапевтичні технології. ІКТ-технології. Інтерактивні технології. Сучасні технології організації корекційного процесу. Нетрадиційні технології.

Тема 4.2. Здоров'язбережувальні технології в логокорекційній роботі

Корекційні здоров'язберігаючі технології. Принципи реалізації здоров'язберігаючих технологій на логопедичних заняттях. Шляхи реалізації здоров'язберігаючих технологій. Алгоритм впровадження та реалізації здоров'язберігаючих технологій. Сучасні технології розвитку загальної та дрібної моторики в логопедії. Сучасні технології розвитку артикуляційної моторики. Технології розвитку фонематичного слуху, мовленнєвого дихання і голосу.

Розділ 5. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНА РОБОТА ВЧИТЕЛЯ-ЛОГОПЕДА

Тема 5.1. Організація логопедичної допомоги в закладах різного підпорядкування

Особливості організації роботи логопеда лікувально-профілактичних закладів, системи соціального захисту, інклюзивно-ресурсних центрів. Організація логопедичної роботи в ЗДО. Організація логопедичної роботи у ЗНЗ. Види занять, методів та прийомів. Система спеціальних закладів для дітей з порушеннями психофізичного розвитку. Зміст відбору дітей до спеціальних закладів для дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку. Роль громадських організацій у навчанні та вихованні осіб з особливими освітніми потребами. Стан організації логопедичної допомоги в Сумському регіоні.

Тема 5.2. Планування логопедичної роботи

Планування корекційної роботи в закладах освіти. Перспективне та календарне планування. Складання індивідуальної програми. Планування корекційної роботи в медичних закладах. Складання індивідуальної програми. Оформлення та ведення документації. Забезпечення індивідуального та диференційованого підходів в логопедичній роботі.

Тема 5.3. Логопедичний супровід осіб із мовленнєвими порушеннями

Фахові компетентності сучасного вчителя-логопеда. Співпраця спеціалістів в процесі логопедичної роботи. Взаємодія з батьками. Логопедичний супровід осіб із мовленнєвими порушеннями. Методичний супровід у роботі з особами із мовленнєвими порушеннями.

Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост. робота
РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЛОГОПЕДІЇ												
Тема 1.1. Науково-теоретичні засади логопедії	14	2	2			10					10	
Тема 1.2. Історія розвитку логопедії як самостійної наукової галузі	14	2	2			10					10	
Розділ 2. ПОРУШЕННЯ МОВЛЕННЯ												
Тема 2.1. Нормотиповий та порушений мовленнєвий розвиток	14	2	2			10					10	
Тема 2.2. Класифікації мовленнєвих порушень	14	2	2			10					10	
Тема 2.3. Характеристика мовленнєвих порушень	16	2	4			10					10	
Розділ 3. МЕТОДИКИ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ												
Тема 3.1. Логопедичне вивчення мовленнєвого розвитку	16	2	4			10		2	2		20	
Тема 3.2. Методики логопедичної роботи з різними категоріями осіб	38	4	4			30					20	
Розділ 4. СУЧАСНІ ЛОГОПЕДИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ												
Тема 4.1. Інноваційні логопедичні моделі та технології	28	4	4			20					20	

Тема 4.2. Здоров'язбережувальні технології логокорекційної роботи	14	2	2			10						20
Розділ 5. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ-ЛОГОПЕДА												
Тема 5.1. Організація логопедичної допомоги в закладах різного підпорядкування	14	2	2			10		2	2			20
Тема 5.2. Планування логопедичної роботи	14	2	2			10		2	2			12
Тема 5.3. Логопедичний супровід осіб із мовленнєвими порушеннями	12		2		2	10		2	2		2	20
Усього годин	210	26	32		2	150	210	8	8		2	192

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Логопедія. Підручник. За ред. М. К. Шеремет. К. : Видавничий Дім «Слово», 2010. 376 с. : іл.
2. Логопедія. Підручник. За ред. М. К. Шеремет. К. : Видавничий Дім «Слово», 2015. 437 с. : іл.
3. Лупінович С. М. Довідник вчителя-логопеда. Тернопіль, 2008. 133 с.
4. Малярчук А. Я. Обстеження мовлення дітей: Дидактичний матеріал». Київ, 2002. 137 с.
5. Марченко І. С. Спеціальна методика розвитку мовлення [Текст] : (логопед. робота з корекції порушень мовлення у дошкільників) : навч. посіб. для студ. вищ. пед. навч. закл. Київ : Слово, 2015. 307 с.
6. Шеремет М. К. Логопедія. Підручник, третє видання, перероблене та доповнене. К. : Видавничий Дім «Слово», 2013. – 672 с.

Додаткові:

1. Барищук Т. С. Як усунути вади письма. Дидактичний матеріал. Тернопіль : Навчальна книга, Богдан, 2004. 48 с.
2. Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика : Кн. для логопеда. Запоріжжя: Просвіта, 2000. 216 с.

3. Гаврилова Н. С. *Порушення фонетичного боку мовлення у дітей. Монографія.* Н.С. Гаврилова. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друк-Сервіс», 2011. 200 с.
4. Гришина О. В. *Формування мовленнєвої компетентності дітей з ринолалією.* *Логопед.* 2013. № 2. С. 6-13.
5. Зелінська-Любченко К. О. *Теоретичні засади формування експресивного мовлення у безмовленнєвих дітей [Текст].* *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова.* Серія 5. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. Випуск 60. Том 1. С. 370–374.
6. Зелінська-Любченко, К. О. *Діагностика моторної алалії: зарубіжний досвід [Текст].* *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки) : збірник наукових праць.* Кам'янець-Подільський : ПП Медобори-2006, 2017. Вип. 10. С. 116–124.
7. Зелінська-Любченко, К. О. *Фізіологічні механізми мовленнєвої діяльності [Текст].* *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського.* Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2016. №1(52). С. 277–281.
8. Кравченко А. І. *Корекція афазії у дітей за допомогою акупресури (точкового масажу) [Текст] : методичний посібник.* Суми : ФОП Цьома С. П., 2021. 57 с.
9. Кравченко А. І. *Корекція заїкання у дітей за допомогою акупресури (точкового масажу) [Текст].* Суми : ФОП Цьома С. П., 2021. 85 с.
10. Кравченко А. І. *Корекція ринолалії у дітей за допомогою акупресури (точкового масажу) [Текст] : методичний посібник.* Суми : ФОП Цьома С. П., 2021. 57 с.
11. Крутий К.Л. *Створення мовленнєвого середовища: теоретичні засади і практична реалізація.* Запоріжжя: ТОВ «ЛПС Лтд.», 2001. 164 с.
12. Ласточкіна О. В. *Використання комп'ютерних технологій у професійній діяльності логопеда.* *Актуальні питання корекційної освіти.* 2019. Вип. 12.
13. Ласточкіна, О. В. *Діагностика зв'язного мовлення у дітей із важкими порушеннями мовлення засобами пізнавальних завдань [Текст].* *Особлива дитина: навчання та виховання.* 2016. №1. С. 47–53.
14. *Логопедично-реабілітаційний супровід дітей із порушеннями психофізичного розвитку [Текст] : монографія.* Суми : ФОП Цьома С. П., 2021. 288 с.
15. *Логопсихологія : навч. посіб.* К.: Знання, 2010. 293 с.

16. Мороз, Л. В. Професійна компетентність майбутнього магістра-логопеда [Текст]. Особистісно-професійна компетентність педагога: теорія і практика : Суми : НІКО, 2020. С. 207–208.
17. Онуфрієнко О. П. Попередження дисграфії в учнів загальноосвітньої школи. *Логопед.* 2013. № 3. С. 14-17.
18. Павловська Н. Інформаційно-комп'ютерні технології в логопедичній роботі з молодшими школярами загальноосвітньої школи. *Початкова школа.* 2010. № 6. С. 17-21.
19. Рібцун Ю. В. Види логопедичного масажу в роботі з дітьми із порушеннями мовленнєвого розвитку. Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. пр. Кам'янець-Подільськ. нац. ун-ту ім. Г. Огієнка; гол. ред. П. С. Каньоса. Вип. 14. Кам'янець-Подільський : КПНУ 2013. С. 368–372.
20. Рібцун Ю. В. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей молодшого дошкільного віку із ЗНМ: програмно-методичний комплекс. К.: Освіта України, 2011. 292 с.
21. Стахова, Л. Л. Взаємодія учителя-логопеда закладу дошкільної освіти з сім'єю дитини з порушеннями мовленнєвого розвитку як вагомий засіб досягнення корекційної мети. *Педагогічні науки : збірник наукових праць.* Херсон, 2017. Вип. LXXIX, т. 2. С. 219–222.
22. Стахова, Л. Л. Розвиток професійної компетентності учителя-логопеда закладу дошкільної освіти як умова ефективної організації корекційно-розвивального процесу. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки) : збірник наукових праць.* Кам'янець-Подільський : ПП Медобори-2006, 2017. Вип. 10. С. 341–351.
23. Стахова, Л. Л. Розвиток фонетико-фонематичних процесів у дітей із порушеннями мовлення засобами музики. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2020. Випуск 73, том 2. С. 82–88.
24. Тарасун В.В. Логодидактика. Навчальний посібник для вищих навчальних закладів. К.: Видавництво Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, 2004. 348 с.
25. Хрестоматія по логопедії / За ред. М. К. Шеремет. К., 2005. 337 с.
26. Шеремет М.К. Фізіологічні і психологічні передумови мовленнєвого розвитку дітей у нормі і патології. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова.* Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. Зб. наукових праць. К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. № 23. С. 299.
27. Pakhomova N.G., Baranets I.V., Pakhomova V.A., Scherban1 O.A., Boryak O.V. COMPREHENSIVE APPROACH TO THE TREATMENT OF

MOTOR ALALIA IN PRESCHOOL CHILDREN // Світ медицини та біології. 2021. № 1 (75). С. 125–129.

28. Oksana Boriak, Nataliya Pakhomova, Ivan Okhrimenko, Larysa Odynchenko and Dmytro Usyk. Psycholinguistic Research of Speech Activity of Junior Students with Intellectual Disorders. *Applied Linguistics Research Journal*. 2021.

Інформаційні ресурси в мережі інтернет

1. Бібліотека методичних матеріалів для вчителів <https://www.pedrada.com.ua/>
2. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського НАПН України. <http://www.library.edu-ua.net/id/485/>
3. Електронний репозитарій Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка <https://repository.sspu.edu.ua/>
4. Міністерство освіти та науки України - офіційний сайт. <http://www.mon.gov.ua>
5. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського представляє електронний каталог періодичних видань. <http://www.nbuv.gov.ua>

**9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення,
використання яких передбачає навчальна дисципліна
(за потребою)**

- 1.1. Програма навчальної дисципліни
- 1.2. Робоча програма дисципліни
- 1.3. Матеріали до лекційного курсу
- 1.4. Інструктивно-методичні матеріали до практичних (семінарських) занять
2. Папка методичних матеріалів
3. Курс відеоматеріалів до тем.